

Den
borgerlige
Hovmesterinde
eller
en Samling
af
moraliske, critiske og oeconomiske Tanker
for
Fruentimmerne.

Imprimatur, CHRISTIAN HORREBOW.

Kjøbenhavn, 1759.

trykt hos L. T. Svare, boende i Skindergaden.

B.U.H.

Hyad? torde? jo jeg tør. Den som skienkede mig dem, er heller ikke værd at jeg tænker paa ham. Madamen veed nok, det var Secretairen, men saa snart han blev Hof-Raad De veed jo Historien.

Det var ikke ret giordt af ham, at han friede i 10 Aar med en skikkelig og fornem Jomfrue, og vilde siden blive hende ntroe.

Derksom han ikke havde været, saa var jeg for lang Tid siden gift; men den Utafnemmelige

Lille Jomfrue! næsten alle Mandfolk ere utafnemnelige Creaturer. De ere ligesom Spurren, hvilken Poeten beskriver i denne Ode.

(Hun bad jeg vilde laane hende Oden og Melodien dertil, efterdi hun spillede lidet paa Claveret. Jeg lovede hende den.)

Derpaa ønskede jeg Jomfruen, Skomager-Konen og Ellen en rolig Nat.

Her er Oden.

Adiantum

Chirsis

Thirns med sin Dorinrene
 Sat sig ned ved Cimbrers Aae;
 Hvor de paa de neste Orcene
 Svende Spurrer spøge saae.

Som de nu sig best fornøyet
 Ved det Syn, som var saa smukt,
 Det dem Begge kom for Øyet
 At den eene tog sin Flugt.

See den Utafnemmelige!
 Raabte hun: See! hvilken List,
 Den, som fløy, tør jeg vel sige
 Det er Zannen gaudske vift.

hvor ingen er som forstaaer det. Jeg har ingen Fruentimmer kiendt endnu, som har selv kunde siemme et Claveer. Altsaa er det ikke raadelig, at Jomfruer lære at spille paa Claveret, det klæder dem slet, naar de viser den skarpsindige Verden endnu flere Usuldkommenheder.

Derksom de ikke vilde foragte min Mening, saa vilde jeg raade dem, at de i Steden for at lære paa Claveret, lærde at synge; men kun disse, som har en angenem Stemme. Syngekunsten er ikke saa tung at lære som Claveret, og en artig Sang og Stemme overgaaer Instrumental-Musikken. Ordene i Sangen giver Musikken det rette Liv. Somme af vores unge Fruentimmer vil saa gierne lære at synge, og tillige accompagnere sig selv paa Claveret dertil; men jeg tager mig den Frihed og siger dem, at de vist kand vente at der bliver Fuserie af; endskiønt de ogsaa gjorde sig nok saa meget Umage; thi den saa kaldede Generalbas er besværlig at lære. Kand en Italienerinde neppe i ti Aar fra Morgenens til Aftenen ikke lære at accompagnere som det bør, og synge tillige; langt mindre lærer Fruentimmerne det i de nordiske Lande, som ungefær spiller sex Timer om Ugen.

Alle Forældre, som lader deres Døttre lære paa Claveer, raaber paa Generalbassen, endskiønt mange ikke veed hvad det er. Jeg vil sige dem det: Generalbassen er Harmonien til et musikalsk Stykke. Musikken bestaaer af Melodie og Harmonie.

Paa Claveret kand en eneste Person forrette det i Harmonien, hvad ellers tre til fire og flere Personer i Harmonien med andre Instrumenter forretter.

En Mandsperson, som vil agtes for en Musikus, den forstaaer kuns lidet af Musikken, endskiont han synger eller spiller got, om han ikke forstaaer Generalbassen, nemlig Harmonien i Musikken. Jeg vilde ogsaa raade dem, som har lært Generalbassen for femten Aar siden, og bruger samme gamle Slendrian endnu, at de ere saa artige, og lærer om igien. Musikkenes Gusto forandrer sig hver tiende Aar.

Mine kære Jomfruer! altsaa raader jeg dem ikke at bemænge sig med flere Ufuldkommenheder. Der er neppe to i somme Kongeriger, om hvilke man kand sige: De spille got paa Claveret. Gjør et Forsøg! lær nogle Ode at synge! forsøg at lære samme Ode spille paa Claveret, see da, hvilket er lættest og behageligst.

At lære Synge, Musikken var ogsaa beqvem til at synge en Psalm i Kirken. Det er at beklage, at vores Synge-Andagt i Kirken ikke bliver forbedret, men reent forfalder, om der ingen Forandring skeer.

Her er en Ode til en Prøve. Man kand forsøge, om det er lættere at lære den at synge, eller om det er lættere at lære den spille efter Noder paa Claveret.

Ode.

D d e.

En ærlig Ven er rar;
 thi Trostkab er forsaget,
 og Sandhed er bortjaget,
 den Sag er aabenbar, en ærlig Ven er rar.
 Guld er vel rart at finde,
 men Ærlighed at vinde,
 er meer end vanskeligt,
 enhver erfarer sligt,
 som med Fornuftens Dye
 seer Verdens Væsen nøye,
 den Sag er aabendar, en ærlig Ven er rar.

Al Glands er ey af Guld;
 thi mangen Skalk fremtriner
 med søde Ord og Miner,
 skönt han er svigefuld. Al Glands er ey af Guld.
 Mund-Benner fattes ikke,
 som vide at udstikke
 et Klag af Ærlighed,
 skönt Hiertet leer derved.
 En taler Ord som Sukker,
 en anden Ryggen bukter,
 skönt han er svigefuld. Al Glands er ey af Guld.

Vær Verden som du vil!
 bliv ved din gamle Bane,
 bryd ud og spring din Gane,
 jeg slaer mig ey dertil. Vær Verden som du vil!
 Jeg ærligen vil blive,
 og Trostkabs-Prøver give
 til hver, som viser sig
 en ærlig Ven af mig.
 Stem er din Hyllemaade,
 stem bliver og din Baade,
 jeg slaer mig ey dertil. Vær Verden som du vil!

Andante.

73.

Handwritten musical score for a piece titled "Andante." The score consists of 14 staves of music. The first two staves are grand staves with treble and bass clefs, both in 2/4 time. The remaining 12 staves are arranged in pairs, each pair consisting of a treble clef staff and a bass clef staff. The music is written in a cursive, handwritten style with various note values, rests, and accidentals. The paper shows signs of age and wear.

Cinquette

110

A handwritten musical score for a piece titled "Cinquette". The score is written on ten systems of two staves each. The first system includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The music is characterized by frequent sixteenth-note patterns and rests. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings such as asterisks (*). The fourth system features two trills, indicated by "tr" above the notes. The score concludes with a double bar line at the end of the tenth system.

I Comoedien.

Den prægtige Friere.

Lucelle.

Hører I Mandfolk, som luffer os inde,
 saadan Forsigtighed nytter os ey.
 Hundrede Argi (*) vi let kand forblinde,
 Kiærlighed finder nok Middel og Bey.
 Laase og Skodder kand intet udrette;
 thi, I dem ikke for. Hiertet kand slaae,
 Briller vi eder paa Næsen dog sætte,
 saa I til Slutning beskienmede slaae.

Zitta.

Gierige Beylere intet erlange,
 prægtige Friere alle Ting saae.
 Den som for Skillingen altid er bange,
 naaer en sit Onske og Hiertes Attraae.
 Naar os en Skionhed i Dyncene stikker,
 koste hvad koste, hvor høyt den skal gaae.
 Prægtighed best for en Beyler sig stikker,
 intet hans Gavnildhed kand imodslaae.

h

Hob

(*) Argus havde hundrede Dync.

Hovmesterinden.

Koster end Kierlighed temmelig meget,
 den kand dog ikke betales for dyrt,
 naar det vi kobe kuns bliver vort eget,
 saa er vor Lyst dog belønnet og syrt.
 Beyleren holder sin Skizane allene
 for al sin Rigdom, sit Guld og sin Skat.
 Hvem vil ham, saadant at tænke, formeene?
 nok! al hans Attraae til heude er sat.

Horatius.

Et er at give, men Naaden at give,
 naar den er prægtig, da hover jeg den.
 Gaven kand ofte modbydelig blive,
 saa den foragtes og gives igien.
 Dog, den best giver, som bruger Forstanden,
 og som beholder selv noget for sig.
 Naar jeg skal tigge mit Guds af en anden,
 burde der pæges med Finger af mig.

Udbrandin.

Hører I Siette! som alting forsøde
 ved eders prægtige Adfærd og Stads,
 meget i Vegtstand eder kand møde,
 saa I fortryde det daarlige Fiads.
 Smalhans tilsidst jo hos jer maa regiere,
 Kierlighed køles. Ild bliver til Iis,
 naar I som Obeland have ey meere,
 jeg som Huusholder beholder da Priis.

Sonnetto.

114

A handwritten musical score for a piece titled "Sonnetto". The score is written on six systems of two staves each. The first system includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 4/4. The music is written in a cursive, handwritten style. Various musical notations are present, including notes, rests, slurs, and dynamic markings such as "p" (piano) and "tr" (trills). The score concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the sixth system.

I Comoedien.
Mødrenes Skole.

Den Skionhed, som indtager Hjertet,
 indtager altid ey igien.

Man er med graa Haar misfornøyet,
 og frygter sig for Alderen.

Skiont Gamle sig paa alt forstaae,
 kand de dog ey den Kunst udfinde,
 hvorledes de kand Hjertet vinde,
 ∴ lad dem paa ny i Skole gaae! ∴

Angelique.

I Mødre seer paa vores Bæste,
 og tvinger ey vor Kierlighed.

Hvert Hierte kand sig ey bortfæste
 til det I kalder Herlighed.

Om vi al Verden kunde faae,
 og med en Ung ey maatte leve,
 hvad hialp de Gamles Bærelbreve?
 ∴ Hvo vil hos dem i Skole gaae? ∴

En vittig og tjenstagtig Pige,
 hun ynkes over Unges Tvang.
 Hun haver ey i Huset Lige,
 naar Tiden hine falder lang.
 Da finder hun behændig paa
 en Elsker trolig at ledsage;
 men for sin Elsker at behage
 :; bør hun ey først i Skole gaae. :;

Frontin.

Hvor mange foregivne Fetter
 fand sig i Huset snige ind,
 som ikke altid det forretter,
 der meest fornyer Mandens Sind;
 best derfor at man passer paa,
 for at fordrive sliig en Støver,
 den torde sige: Du behøver
 :; hos mig i Skole først at gaae! :;

Vivace.

Ingen Grumbhed overfiger
 stolte Skionnes Grusomhed,
 Bore Tidens væne Nigler
 træde og i samme Fied;
 ;: men dog troer og siger man:
 At de overtales fand- ;:

Martha

Martha taaler ey at høre
Kierligheds Erklæringer.
Hendes sømme Siæl og Dre
hader, hvad som verdsligt er ;
:; men dog troer og siger man :
At hun overtales kan. :;:

Silvia man meget priser,
at hun ti Tilbedere
i en stakket Tid at viser,
truer og den Elleste ;
:; men dog troer og siger man :
At hun overtales kan. :;:

Selv min Søster ey tillader,
hvad kuns Skin af Parren bær.
Hun sin egen Skygge hader,
for den hende er for nær ;
:; men dog troer og siger man :
At hun overtales kand. :;:

Edle Frihed, min Veninde!
 fanger Chloris over alt.
 Hun er tungere at vinde,
 end at faae en Kæyser valt;
 :: men dog troer og siger man:
 At hun overtales kan. ::

Vores Mænd haver været Dobehalse, sagde jeg.
 De troer endnu, at vi ere svage Kædskaber; men

Jeg havde nær forglemt Comødie:Oden. Her er den:

Ode
i Comødien
om
Rigdoms Besværligheder.

Pamphile.

Rigdom, Vælde, Magt og Ære
er kun Byrde og Fortred.

Hvo alt dette kand undvære,
har nok af Lyksalighed.

Maar min Smulle jeg behager,
jeg da ikke meer begier.

Jeg et Suf engang ey drager,
uden for det jeg har tier.

Florise.

A min Rigdom jeg dig giver,
 elskeligste Ven! du seer,
 at mit Hierte Skatten bliver:
 Nu! hvad vil du have meer?
 Jeg med Venus ey vil bytte,
 naar du elsker troligen.
 Jeg om Rigdom ikke skiotte,
 naar jeg eyer dig min Ven.

Arlequin.

Nogen vilde maaskee sige,
 at mit Huus for lidet er;
 men det haver ey sin Ege,
 thi jeg boer allene der.
 Jeg har Glæds nok mig at vende.
 I de store Bygninger
 er det ey saa læt at fiende
 den, som Eyermanden er.

Trivelin.

Jeg mit Liv i Lyst fremdrager,
 lever som den første Mand.
 Huusbesværing mig ey plager,
 Kone, Børn undværes kand.
 Er jeg sulten, jeg strax render
 til min Ven og Naboe hen;
 jeg hans gode Grødfad fiender,
 der jeg stiller Hungeren.

Vandig.

A handwritten musical score for a piece titled "Vandig." The score is written on ten systems of two staves each. The first system includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The notation is dense, featuring various note values, rests, and dynamic markings. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the tenth system.

Seer hun Kiære Jomfrue, at disse smaa Regler behøves, naar man vil læse, at Folk kand forkaae det. Saa lette disse Regler ere, saa umistelig ere de ogsaa.

Det kand jeg begribe, sagde Forpagteren. Saadan maae du bære dig ad Kattrine, naar du læser.

Disse Anmerkninger behøves ogsaa, naar jeg vil tale ret forslaaelig. De, som tale paa publicque Steder, bør frem for andre, nøje iattage disse Regler. Paa en Skueplads bør de

Forpagteren kaldt mig ind i Salen, og sagde: Det var jo en forbandet Streg, nu husker jeg først, at der er Comoedie i Aften.

Min Herre! der er ingen Comoedie i Aften.

Vist er der Comoedie i Aften Madame! Jeg har jo læst Placaten.

Om Forladelse! det kalder man ikke Comoedie; det er paa Lustspyringerie og Einiedandsrie. Man kand ikke lære noget deraf, fordi disse Virtuoser ere meget sparsommelige paa Moraler, og paa fornustige Tanke. Disse Skuespil ere egentlig for dem, som ere døde. Dersom jeg endelig skulde moralisere derover, saa vilde jeg sige: Herudaf lære vi, at vi kunde bringe det meget vidt i nyttige Videnskaber, om vi gjorde os saa meget Umage, som disse har havt, for at øve sig i deres unyttige Kunster.

Forpagteren sagde: Jeg finder heller ingen Fornøjelse i saadanne Kunster; men jeg holder mere af Comoedier, i sær af dem, hvor der er Sang og Musik i. Denne Forandring opmuntrer mig, og dersom jeg blev her til paa Fredag, saa vilde jeg see den Comoedie, som kaldes: Den adelige Borger. Det skal vist være et smukt Stykke. En af Musicanterne, den, som spiller paa Bassen, har sagt til mig,
at

Hyrde = Stykke.

Personerne:

Daphnis.

Dorine.

Myrtil.

Poesien og Musikken er af

T.

Syrde = Stykke.

Personerne:

Daphnis. Dorine. Myrtil.

Daphnis. Myrtil! hvor vil du hen?

Myrtil. Jeg gaaer hen i en Ork,
for at forglemme Kierligheden.

Maaskee! jeg er saa lykkelig,
at mig en Eiger sonderriver.

Jeg gaaer!

Far vel min Daphne!

jeg gaaer! Far vel! far vel!

Daphnis. O bie Myrtil! o bie!

Myrtil. Jeg gaaer. Far vel! far vel! (Han gaaer.)

Dorine. Lad Narren dog kun gaae!

Han kommer nok igien.

See her! min Søster see!

der kommer han tilbage.

Myrtil. O Daphne! ach! jeg fandt dig ey forlædt!
ach Daphne!

Dorine. Gaae hen til Lygerne!

i Orken er vel een, som er saa stiftelig,
og sonderriver dig.

Myrtil. O Ubarmhiertighed!

Dorine! bed din Søster, at hun mig elsker.

Dorine. Myrtil!

Derfom jeg var en Mandsperson, som du,
saa vilde jeg hos Fruentimmer,
mig anderledes føre op.

Myrtil.

Myrtil. Hvordan Dorine?

Dorine. Saa vilde jeg først bede Nigen,
at hun mig vilde elske.

Derefter, om hun ikke vilde henhøre mig,
saa lod jeg, som mit Hierte, Mund og Hænder,
Breen, Legeme, kort sagt:

Ret som jeg var fra Top til Taa
af bare Jis,
ret som en Jistap.

Myrtil. Hvorfore det?

Dorine. Saa give Nigerne strax bedre Kiøb,
naar Mandfolk blir koldfindige.

Aria.

Dorine. **B**idste Hyrder mine Tænker,
kunde de mit Hierte see.
Ak! saa saae de, hvor det banker,
udaf bar Forlibelse.
Jeg maa skye,
og undskye
Hyrdernes forliebte Rænker,
omendskiont jeg audet tænker.
Bidste Hyrder mine Tænker,
kunde de mit Hierte see,
ak! saa saae de, hvor det banker,
udaf bar Forlibelse.

(Smedens Arien vater, taler Myrtil og Daphnis sammen.)

Dorine.

- Dorine. Myrtil! hvad siger Daphnis nu.
- Myrtil. Dorine! af! hun elsker mig.
(glad)
- Dorine. Hvad?
- Daphnis. Ja! Søster det er sandt.
Han er den bedste Hyrde i vores hele Egn.
Jeg elsker ham.
- Dorine. Der kand du see Myrtil!
at jeg nær vidsie,
hvoreledes man kand tvinge Fruentimmerne.
Jeg er vel ung;
men dette lærte jeg alt denne gang,
da jeg var net op fiorten Aar.
Nu Svoger!
til Lykke med din Brud!
Men hør!
hvad giver du mig nu,
for denne Kunst jeg lærte dig?
- Myrtil. Jeg skienker dig min Stær!
- Dorine. Hvad skal jeg gjøre med din lampen Stær?
- Myrtil. Min søde Slot! hvad vil du da?
- Dorine. Giv mig din sorte Bøl!
- Daphnis. Du er for gierig Pige!
- Dorine. Bist ikke. Hør Daphne?
er jeg ey Stifter
af dette Egestab?
naar gjør en Koblerke det for slet intet?
- Myrtil. Dorine! du skal faae den sorte Bøl!

Dorine. Top Svoger!
 (til Daphnis.) Her fand du see min Søster,
 nu ere vi forligte.
 Du faaer Myrtil,
 og jeg faaer Bollen.

Aria

af alle tre Personer.

Daphnis. Myrtil.
 I Hyrder, elste kun Hyrdinder!

Dorine.
 endskiønt de sige: Ney!

Daphnis. Myrtil.
 Ved Troskab I dem vinder.

Dorine.
 Ney! med Koldfindighed.

Daphnis. Myrtil.
 Naa vores Egn vi alle følge med,
 og gaaer den rette Elskøys Bep.

Dorine.
 Jeg følgebe vel ogsaa med;
 om jeg, som Fruentimmer, kunde,
 troe vore kielne Hyrder's Munde;
 men jeg vil passe det ret nok,
 jeg elsker: Hvem? den sorte Bol.

Da Capo.

Da

Da jeg havde læst dette, sagde jeg: Saa snart Comœdien bliver ført op, saa vil jeg see den. Der ere artige Moraler i, og man seer, hvorledes det klæder, naar de Borgerlige vil efterbe- de Ad:lige. Man seer, hvor slet det lader, naar en Væstemand, som har en smuk Kone, sætter sine Midler paa andre Fruentimmer. Man seer, hvor ødsel han er i unød- vendige Udgifter; hvorledes han bliver narret af den, som han holder for sin Ven. Denne borgerlige Aalemand har i sine unge Aar ikke lært noget af Videnskaber; men agter nu i sin Alderdom at lære dandse, synge og tegte.

Men Madame! spurgte Forpagteren: Hvad synes dem om Opera? jeg har kun seet en eeneste i min hele Livstid, og den befaldt mig slet intet, fordi Musikken varede for længe. Jeg blev fied deraf.

Jeg svarede: Saa har jeg seet desto flere, saavel i Berlin, i Dresden, og i forrige Tider i Brunsvig. I Berlin og Dresden betale Tilskuerne intet for denne kostbare Fornøjelse. Der hørte man, førend Krigsluen antændtes, de fortreffeligste Sangere. Instrumentalisterne vare alle store Mestere i Tone- kunsten. Jeg har hørt den Opera, hvor Orchesteret var besat med tvende Clavicembaler, 40 Violiner og 16 Basser, foruden de blæsende Instrumenter og Sangere. Decorationerne og Klæderne vare overmaade kostbare. Det er ikke saa nyt, at en eeneste Opera i Dresden eller i Petersborg har kostet 50000 Rixdaler, foruden Sangernes og Instrumentisternes aarlige Underholdning.

Om vores Opera kand jeg ikke domme, enten de ere slette eller gode, fordi jeg ikke har seet eller hørt noget deraf, og paa andres Domme kand man ikke forlade sig.

Madame! man har sagt, at hele Byen synger paa disse Oper-Arier; er det sandt?